

Erfgoedrapport Breda 33

Breda Baronesgarage

Inventariserend veldonderzoek
door middel van proefsleuven

drs. Joeske Nollen,
Lina de Jonge MA

Gemeente Breda

COLOFON

Titel: Breda Baronesgarage
ErfgoedRapport Breda 33

Auteurs : drs. J. Nollen, L. de Jonge MA
Redactie: drs. F.J.C. Peters
Eindredactie en autorisatie: drs. J.P.C.A. Hendriks

Veldwerk: drs. J. Nollen, L. de Jonge MA
Senior archeoloog: drs. F.J.C. Peters

Ontwerp en lay-out: Studio Maaïke Klijn
Druk: Verhoek Printing Consultants

ISSN: 2210-9552

© Gemeente Breda, 2010

 Gemeente Breda

Directie RO
Afdeling Stedenbouw en Erfgoed
Postbus 90156
4800 RH Breda

Breda

Baronesgarage

Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven

drs. Joeske Nollen, Lina de Jonge MA

Inhoudsopgave

1	Inleiding – 7
2	Ligging en aard van het terrein – 9
3	Landschappelijke gegevens en historische context – 11
4	Archeologische achtergronden – 15
5	Doelstelling – 17
6	Werkwijze – 21
7	Resultaten – 23
8	Conclusie – 27
9	Waardering en aanbeveling – 29
10	Literatuur – 31

Bijlage 1 Sporenlijst – 33

Bijlage 2 Alle sporenkaart – 34

Bijlage 3 Boorstaten – 35

1

INLEIDING

In opdracht van gemeente Breda is op 11 maart 2009 een inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van proefsleuven uitgevoerd ten noordwesten van de ingang van de parkeergarage 'De Barones' aan de Nieuweweg. Aanleiding voor het onderzoek zijn de plannen voor de aanleg van een perronlift.

Het doel van het inventariserende veldonderzoek door middel van proefsleuven is op een snelle en betrouwbare wijze inzicht te verschaffen in de aanwezigheid van archeologische resten in het plangebied. Daarbij dient voldoende inzicht te worden gegeven in de inhoudelijke en fysieke kwaliteit van de mogelijk aanwezige bewoningssporen op de betreffende locatie (aard, ouderdom, omvang, gaafheid, conservering) teneinde tot een waardestelling te kunnen komen. Belangrijk is dat op basis van het inventariserende veldonderzoek een beslissing kan worden genomen of verder (voor)onderzoek in het gebied noodzakelijk en verantwoord is.

Administratieve gegevens

Provincie Noord-Brabant

Gemeente Breda

Plaats Breda

Toponiem Baronesgarage

Objectcode BR-71-09

Noord-coördinaten 112.385/400.020, 112.390/400.020

Zuid-coördinaten 112.385/400.020, 112.390/400.015

Kaartblad 50 B

Onderzoeksmeldingsnr. 33983

Opdrachtgever Gemeente Breda, Programmamanagement & Projecten

Bevoegd gezag Gemeente Breda

Uitvoerder Gemeente Breda, Bureau Cultureel Erfgoed

Veldarcheoloog drs. Joeske Nollen

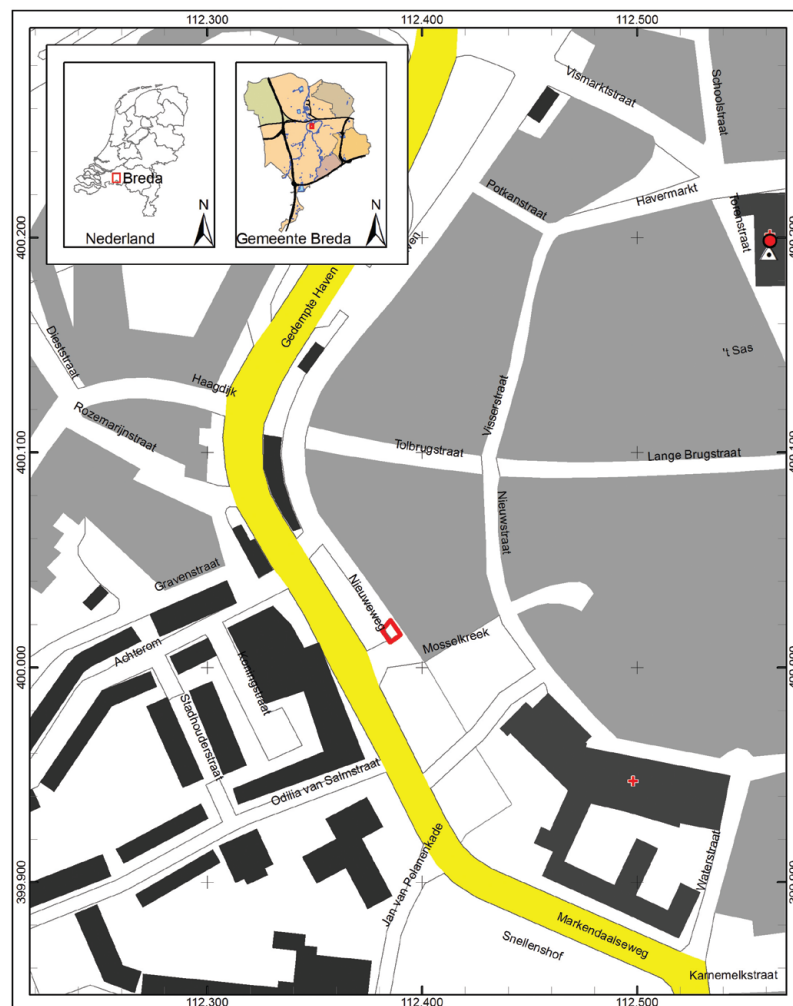
Veldtechnicus Lina de Jonge (MA)

2

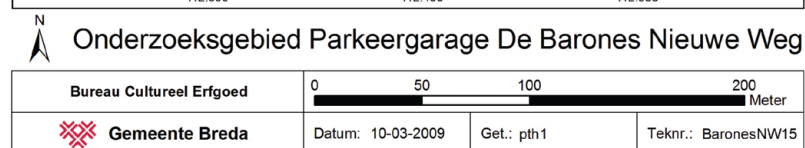
LIGGING EN AARD VAN HET TERREIN

Het plangebied ligt aan de Nieuweweg, in het westelijk deel van het centrum van de gemeente Breda. Het terrein is thans bestraat. Het plangebied ligt voor de parkeergarage 'De Barones' (n) aan de Nieuweweg (o, z, w) (afb. 1).

Het gebied ligt in het centrum van de gemeente Breda. In hoeverre de bouw van de huidige garage de sporen uit voorgaande perioden in de bodem hebben verstoord, was niet bekend. De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt ca. 7 m², dat in zijn geheel is onderzocht.

Afb. 1
Plangebied onder-
zoek Baronesgarage
op topografische
ondergrond

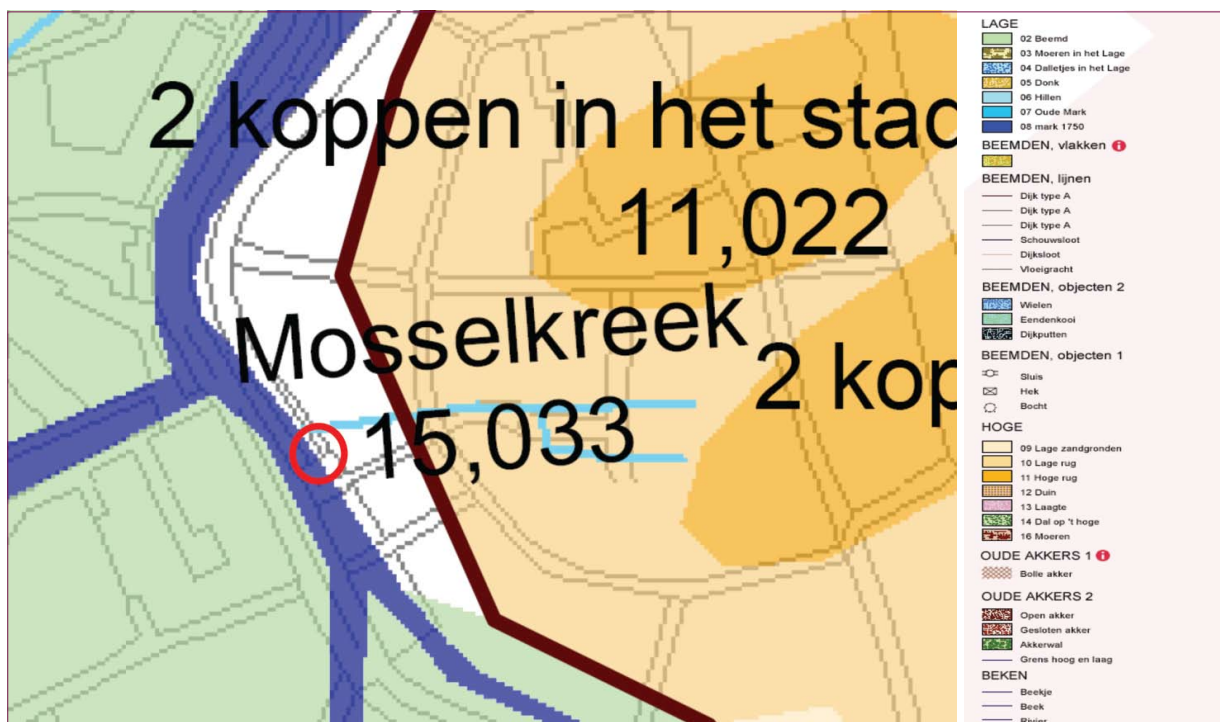
3

LANDSCHAPPELIJKE GEGEVENS EN HISTORISCHE CONTEXT

Het plangebied ligt aan de rand van het stadscentrum van Breda in het dal van de Mark. Ten noordwesten van het plangebied ligt het hoge deel van Breda waar het stadscentrum op is ontstaan. Ten westen ligt het beekdal van de Mark. Direct ten noorden van het plangebied heeft de Mosselkreek gelopen (afb. 2).¹

Op de bodemkaart en de geomorfologische kaart is het plangebied niet gekarteerd omdat het binnen de bebouwde kom ligt. Hierdoor zijn geen gegevens bekend over de bodem de geomorfologie en de grondwatertrap in het gebied.

Afb. 2
Direct ten noorden
van het plangebied
(rood omcirkeld)
heeft de Mosselkreek
gelopen

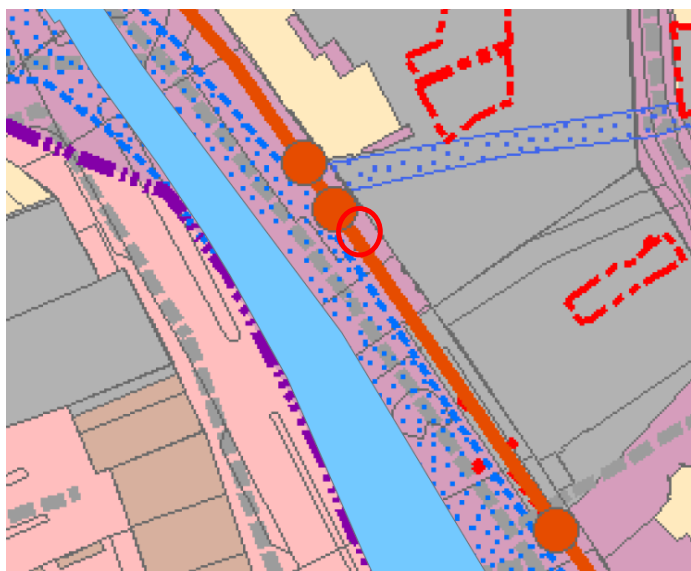
Het plangebied ligt vanaf de tweede helft van de dertiende eeuw aan de grens van de middeleeuwse stad. Rondom de stad werd een gracht gegraven en met het zand werd een hoefijzervormige wal aangelegd met natuurstenen poorten die stammen uit het midden van de 13de eeuw. Vanaf 1332 is de aarden omwalling vervangen door een bakstenen muur, de natuurstenen poorten bleven gehandhaafd. In het plangebied wordt verwacht een gedeelte van de stadsmuur en mogelijk een gedeelte van de toren aan te treffen (afb.3). Op de waardenkaart staat aangegeven dat een van deze torens direct ten noorden of in het plangebied ligt (afb.4). Vanaf 1535 is de omwalling gesloopt en lag het plangebied binnen

de nieuwe stadsomwallingen die een groter gebied omsloten. Waarschijnlijk is bij de sloop van de middeleeuwse stadsomwalling de Nieuweweg aangelegd, waar het plangebied ligt. Deze straat verbond de Waterstraat en de Tolbrug en is later de Markendaalseweg gaan heten.² Op de kadasterkaart uit 1811-1832 staan aan de Nieuweweg woningen en ligt er een bruggetje waar de Mosselkreek in de Mark uitkomt, net ten noordoosten van het plangebied (afb.5).³

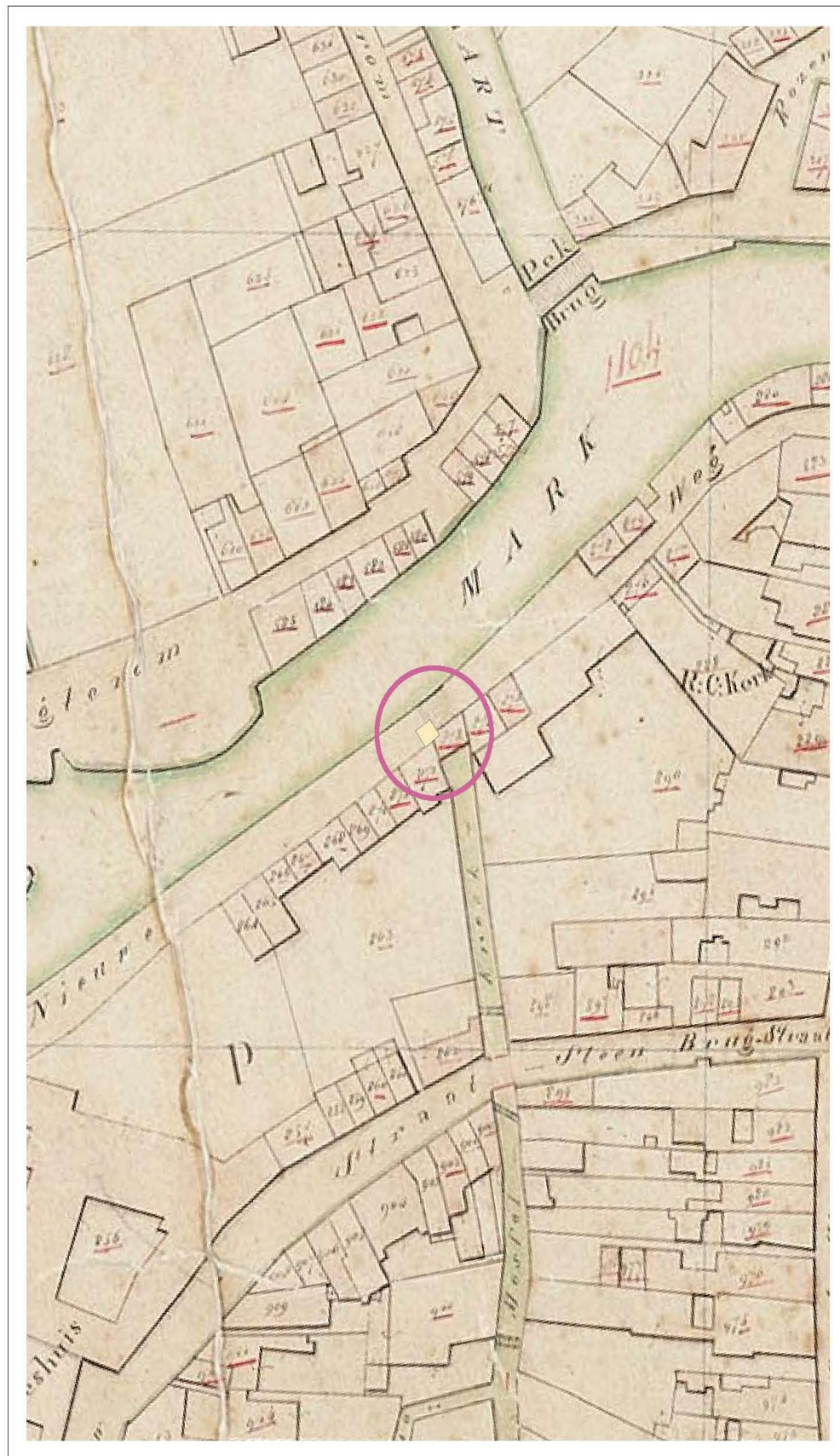

Afb. 3
In het plangebied (rood omcirkeld) wordt de stadsmuur en een gedeelte van de toren verwacht. De ligging van de stadsmuur is aangegeven met de blauwe lijn

Afb. 4
Op de waardenkaart staat aangegeven dat een van de torens direct ten noorden of in het plangebied (rood omcirkeld) ligt

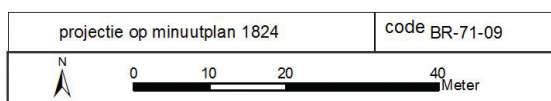
- Legenda**
- Waardenkaart**
- beoogd archeologisch monument
 - archeologisch waardevol gebied
 - de Loopschans, deels ontgrond
 - stadsmuur, muurwerk vesting
- Ondergrond v.d. bebouwing**
- onverstoorde ondergrond
 - deels verstoorde ondergrond
 - verstoorde ondergrond
- Overige verstoringen**
- Historische waterloop
 - oude Markloop: opvulling recent, bodem archeologisch waardevol
 - Verstoord door vestinggrachten, talud archeologisch waardevol
 - verstoord door rioolaanleg
 - archeologisch onderzoek: deels of niet ontgraven
 - archeologisch onderzoek: volledig ontgraven
 - grens bestemmingsplan

Afb. 5
**Het plangebied
 geprojecteerd op
 de kadastrale minuut-
 plan 1811-1832**

legenda

- 001 spoor
- put

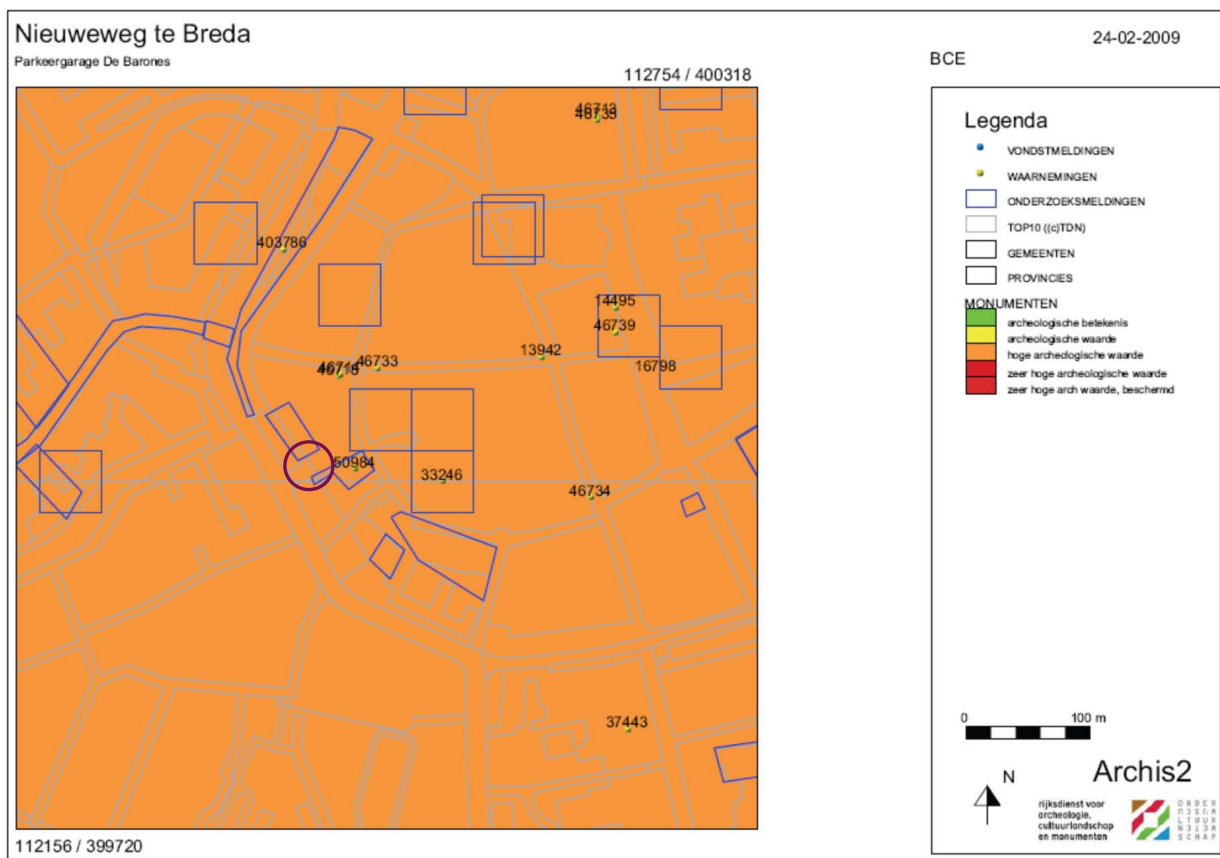

4

ARCHEOLOGISCHE ACHTERGRONDEN

Het plangebied ligt in de binnenstad van Breda en heeft een hoge archeologische waarde. Er zijn diverse archeologische onderzoeken in de omgeving van het plangebied uitgevoerd (afb. 6). Bij het onderzoek bij de Tolbrugpoort in de jaren '80 en de Haven langs de Markendaalseweg in 2005 werden delen van de oude stads- en kademuur aangetroffen. Ten zuidoosten van het plangebied op de Markendaalseweg zelf zijn in 1994 resten aangetroffen van de 19de eeuwse kademuren van de Mark. Direct ten noordwesten is onderzoek uitgevoerd waarbij bewoningssporen en sporen van industriële activiteiten zijn aangetroffen (Archis OM-nummer 22872). Verder is ten zuidoosten een onderzoek uitgevoerd aan de zijde van de Nieuwstraat (Archis OM-nummer 4325). Hierbij is op het veenpakket en verschillende ophogingslagen, bewoning vanaf de 17de eeuw aangetroffen.

Afb. 6
**Onderzoeks-
meldingen, waar-
nemingen en vondst-
meldingen zoals
in ARCHIS vermeld**
(plangebied rood
omcirkeld)

5

DOELSTELLING

Archeologisch onderzoek in West-Brabant is tot voor kort vrijwel uitsluitend gericht geweest op de ontwikkeling van de laatmiddeleeuwse stadskernen.

Onderzoek naar de plattelandsbewoning uit het verleden is pas sinds 1995 van de grond gekomen. Ten westen van Breda is sinds 1998 archeologisch onderzoek uitgevoerd waarbij de bewoning in relatie tot het landschap centraal staat. Er wordt gekeken naar nederzettingsdynamiek en het ontstaan van het cultuurlandschap.

In de omgeving van Breda kunnen archeologische sporen en vondsten worden aangetroffen uit het paleolithicum tot en met het neolithicum, maar deze worden niet op grote schaal aangetroffen.

Archeologisch onderzoek in de nabije omgeving heeft uitgewezen dat het dekzandlandschap van Breda-West vanaf de bronstijd (circa 2000 v.Chr.) vrij intensief bewoond is geweest. Hierbij is tevens een nieuw beeld ontstaan van de bewoning in de ijzertijd (500 v. Chr. tot begin van de jaartelling), Romeinse tijd (begin van de jaartelling tot circa 400 na Chr.) en vroege middeleeuwen (450-1050 na Chr.). Achterliggend doel van het onderzoek is het zo compleet mogelijk onderzoeken van enkele dekzandruggen in het landschap waardoor een duidelijk beeld gevormd kan worden van de bewoningsgeschiedenis, de ontwikkeling van de bewoning in de regio en het gebruik van de ruimte in al zijn aspecten op deze landschappelijke eenheden.

In de late middeleeuwen en nieuwe tijd neemt de hoeveelheid activiteiten – en de archeologische overblijfselen daarvan – toe. Voor de gemeente Breda zijn naast sporen uit de bronstijd tot en met de vroege middeleeuwen ook de sporen uit de late middeleeuwen (de periode van stadsontwikkeling), de sporen verbonden aan de Nassaus en de sporen uit de Spaanse tijd van groot belang.

Het landschap waarin de mensen gedurende de bewoningsperiode woonden is op diverse wijzen ingericht en gebruikt. De nalatenschap van deze inrichting en het gebruik daarvan geeft ons weer de mogelijkheid inzicht te krijgen in het leef- en denkpatroon van de bewoners gedurende de late prehistorie en de middeleeuwen. De vraagstellingen bij dit thema beslaan een breed geheel, van nederzetting tot begravingen. Het doel is een beeld te creëren van het leven in de regio Breda. De aandacht bij het onderzoek naar het natuurlijke landschap is met name gericht op de niet door de mens beïnvloede omgeving c.q. die aspecten van de natuur die uiteindelijk het menselijk handelen hebben beïnvloed. Bij dit onderzoeksthema staat de ontstaanswijze van het gebied centraal. Er kan namelijk naast

de landschappelijke ligging van de vindplaatsen ook een beeld verkregen worden van de ruimere regio.

Tot op heden bestaat nog geen compleet beeld van de bodemopbouw ter plaatse van het centrum van Breda. Dit is onder andere het gevolg van het feit dat in de loop van de late middeleeuwen de mens op grote schaal het natuurlijk landschap heeft aangepast door middel van ophogingen. Enerzijds lijkt het landschap een belangrijke rol gespeeld te hebben bij het uitkiezen van de oudste nederzettingkern van Breda, anderzijds heeft men aan het eind van de 13^e eeuw en het begin van de 14^e eeuw op grote schaal de natuurlijke loop van de Mark teruggedrongen ten behoeve van uitbreiding en verdichting van de middeleeuwse kern. Ook bij de aanleg van de stadsverdediging lijkt het reliëf en landschap een belangrijke rol gespeeld te hebben.

Informatie over de exacte wisselwerking tussen het natuurlijk landschap en de ontwikkeling en inrichting ligt op veel plaatsen in het bodemarchief opgeslagen.

De volgende gebiedsspecifieke onderzoeksvragen zijn geformuleerd, die aan de hand van de resultaten van het inventariserend veldonderzoek beantwoord zouden moeten kunnen worden:

- Is het mogelijk door middel van de profielen (en eventueel boringen) de bodemopbouw ter plekke van de onderzoekslocatie in kaart te brengen?
- Zijn er sporen uit de periode voor de aanleg van de stadsmuur en toren aanwezig?
- Zijn er sporen van de aarden wal en/of bakstenen stadsmuur en toren aanwezig?
- Hoe is het gebied gebruikt na de afbraak van de stadsmuur?
- Zijn er nog andere (bewonings)sporen?
- Wat is de aard, omvang (begrenzing vaststellen), datering, context, gaafheid, kwaliteit van de aangetroffen sporen?
- Wat is de waarde van de aangetroffen sporen?

Naast deze gebiedsspecifieke onderzoeksvragen dient aandacht te worden besteed aan onderstaande onderzoeksthema's en vraagstellingen die vanuit het totale archeologisch onderzoek in Breda-West zijn vertaald.

Het onderzoek betreft een proefsleuvenonderzoek (IVO-P) ter plaatse van de voorgenomen zone met bodemingrepen. Bij het onderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen richtinggevend:

Landschap

- Hoe zag de paleogeografie er uit? Wat is de geomorfologische achtergrond van het huidige landschap? Wat is de hydrologische ontwikkeling in het gebied?
- Welke ontwikkelingen van het landschap en het milieu vonden gedurende deze periode plaats en welke invloeden hadden deze op het leefmilieu van de mens?

Flora/fauna

- Wat was de aard van de begroeiing van het landschap gedurende de periode late pre-historie tot en met de middeleeuwen en welke invloeden had deze op de leefwijze van de mens?
- Welke wilde dieren kwamen in de vrije natuur in de omgeving van de nederzetting voor, zowel op het land als in het water en welke invloed hadden deze op de leefwijze van de mens?
- Welke gedomesticeerde dieren kwamen in de omgeving van de nederzetting voor, zowel op het land als in het water en welke invloed hadden deze op de leefwijze van de mens?
- Het verkrijgen van informatie over de lange termijnontwikkeling van de vegetatie in de regio; de verhouding tussen de gebruikte en niet-gebruikte ruimte; de agrarische economie; de voedsel economie; het gebruik van ruimte in huizen en op erven.

Bewoning / Nederzetting

- Zijn er nederzettingssporen op het terrein aanwezig en welke datering hebben zij?
- Hoe is de bewoning gestructureerd – losse erven of geconcentreerde bewoning? Is het mogelijk complete erven op dit terrein uit enige periode te onderzoeken?
- Wat is de verklaring voor de locatiekeuze ten opzichte van het 'natuurlijke' landschap en indien mogelijk het cultuurlandschap?
- Welke relatie is er te leggen tussen eventueel in tijd opvolgende elementen in het landschap (bv nederzettingssporen en begravingen uit uiteenlopende perioden)?
- Is er een koppeling mogelijk tussen de archeologische en de historische gegevens en archieven en welke relevantie of betekenis heeft dit?
- Welke dieren (gedomesticeerd en wild) kwamen in de nederzetting zelf of in de omgeving daarvan voor, zowel op het land als in het water, wat was de aard van de relatie van de mens met deze dieren en welke invloed hadden deze op de leefwijze van de mens ter plaatse van de archeologische vindplaats?

Verkaveling

- Zijn er sporen van verkaveling in het terrein, en zo ja wat is de aard en de wijze van aanleg van de verkaveling (sloten, greppels, afrastering, etc.)?
- Wat is de vorm van de verkaveling en omvang van de omgrensde percelen, zowel binnen als buiten een eventuele nederzetting?
- Welke relatie is er te leggen tussen de perceelgrenzen en de vroegste kadasterkaarten?
- Waarvoor zijn de kavels gebruikt?

Infrastructuur

- Komen er in het gebied sporen van paden, wegen en voorden voor en welke relatie hebben deze tot het onderzoeksgebied?
- Komen er in het gebied waterbeheerstructuren voor zoals dijken, gemalen, stuwen en (afwatering)sloten en welke relatie hebben deze tot het onderzoeksgebied?

- Wat is de relatie tussen de gebouwen en de diverse elementen van de infrastructuur?
- Wat is de relatie tussen de vormen van infrastructuur en de historische gegevens over paden en wegen?

Vestingbouw

- Zijn in het onderzoeksgebied sporen van vestingbouw of linies (onverstoord) aanwezig?
- Welke fasen uit de vestingbouw zijn op het terrein aanwezig?
- Zijn de sporen van vestingbouw te koppelen aan de vestingkaarten (uitgave gemeente Breda 2008)?

Complextype/Ensemble

- Hoe kan de locatie beschreven worden in termen van ensembles van sporentypen en -clusters? Het gaat erom ensembles te typeren opgebouwd vanuit de meest eenvoudige vorm tot de meest samengestelde vorm. Deze getypeerde (representatieve of juist uitzonderlijke) ensembles hebben de functie van bouwsteen in de beschrijving van de aard van het gehele complextype.
- Het verkrijgen van inzicht in de lange termijnontwikkeling van de bewoning in de regio en daaraan gerelateerd het gebruik van de ruimte.
- Inzicht krijgen in de begrenzing en het karakter van de bewoningssporen; inzicht krijgen in de ruimtelijke en chronologische relatie tussen bewoningssporen uit verschillende perioden; vraagstukken omtrent continuïteit en discontinuïteit in bewoning beantwoorden; inzicht krijgen in de functie en het gebruik van zones in het landschap, bijvoorbeeld de situering van 'site' en 'off-site', nederzetting en grafvelden, dekzandrug en beekdal.

Op basis van het inventariserende veldonderzoek dient uitspraak te worden gedaan over de eventuele aanwezigheid van archeologische relictten in het plangebied. Daarbij dient voldoende inzicht te worden gegeven in de inhoudelijke en fysieke kwaliteit van de mogelijk aanwezige bewoningssporen op de betreffende locatie (aard, ouderdom, omvang, gaafheid, conservering) teneinde tot een waardestelling te kunnen komen, op basis waarvan vervolgens een selectieadvies opgesteld wordt. In dit advies kunnen maatregelen voor vervolgonderzoek en eventueel behoud worden opgenomen. Het definitieve selectiebesluit is voorbehouden aan het bevoegd gezag, het Bureau Cultureel Erfgoed van de gemeente Breda.

6

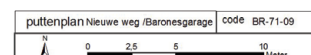
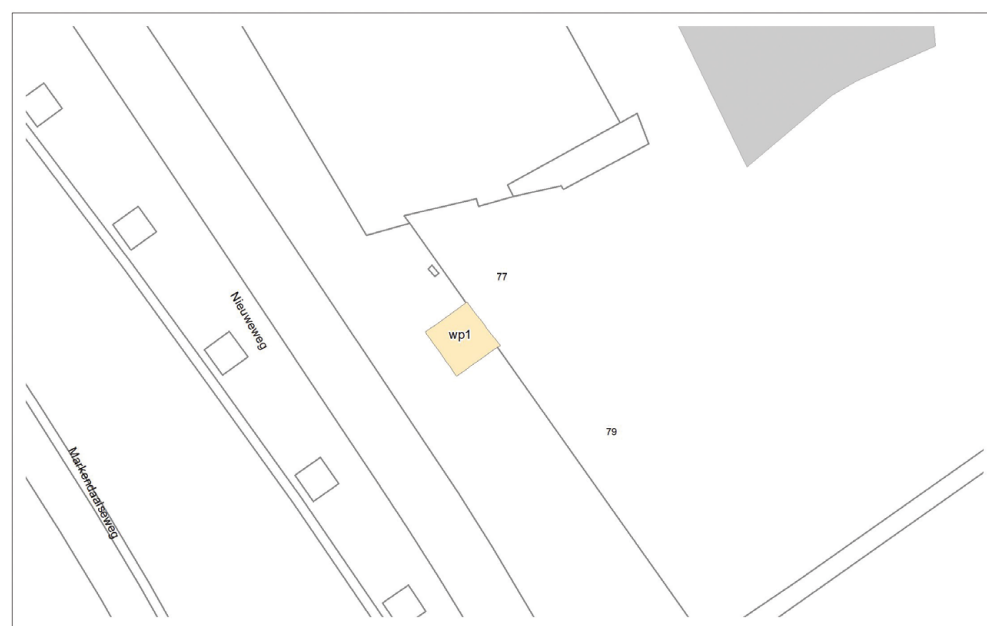
WERKWIJZE

Tijdens het inventariserende veldonderzoek is de locatie door middel van een proefsleuf onderzocht. De proefsleuf had een breedte van 3 meter, en een lengte van 3 meter. Er is dus een iets groter oppervlak onderzocht dan gepland in het PvE, 9 m² in plaats van 7 m² (afb. 7). Eerst is handmatig de bestrating verwijderd, waarna er met de machine langzaam laag voor laag werd verdiept. Dit om schade aan eventueel aanwezige leidingen of kabels te voorkomen. Helaas werd na ongeveer 50 cm onder het maaiveld al de eerste kabel aangetroffen, waarna er meer volgden. Deze stonden geen van allen aangegeven op de KLIC-melding die voorafgaand aan het onderzoek was aangevraagd. Hierdoor moest de strategie worden aangepast, aangezien het verder verdiepen van het vlak tot minimaal 3 meter onder maaiveld te risicovol en vrijwel onmogelijk was.

Er werd besloten een zo diep mogelijke sleuf tussen twee kabels door te trekken met de smalle bak van de kraan. Daarnaast zijn er op vijf plekken in de sleuf boringen gezet. Op deze manier kon de aan- of afwezigheid van de stadsmuur zo nauwkeurig mogelijk worden vastgesteld.

Het vlak, de maaiveldhoogtes, de boorgaten en de sporen zijn gewaterpast en gedocumenteerd. En de bodemopbouw is aan de hand van de boringen gedetailleerd beschreven. De meetlijnen zijn via vaste punten net buiten de werkput nauwkeurig gekoppeld aan het Rijksdriehoeksnet. Tijdens het onderzoek is gewerkt conform het Programma van Eisen en de KNA 3.1.

Afb. 7
De situering van
werkput 1 (3 x 3 m)
in het plangebied

7

RESULTATEN

7.1 Ondergrond en stratigrafie

Tijdens het veldonderzoek was het niet mogelijk een profiel volledig te documenteren, waardoor informatie over de bodemopbouw voornamelijk afkomstig is van de vijf boringen. Tijdens het verdiepen van spoor 001 is geprobeerd zoveel mogelijk informatie over de opbouw van dit spoor te documenteren aan de hand van een beschrijving en foto's. Door de diepte en de geringe breedte van de sleuf en het opkomende grondwater was het niet veilig het profiel van spoor 001 te tekenen. In het profiel van spoor 001 was een gelaagde opbouw zichtbaar, vermoedelijk zijn dit natuurlijk gevormde lagen die de helling van de Mark hebben opgevuld. Tijdens dit proces is er op de helling afwisselend veen gegroeid en zand afgezet.

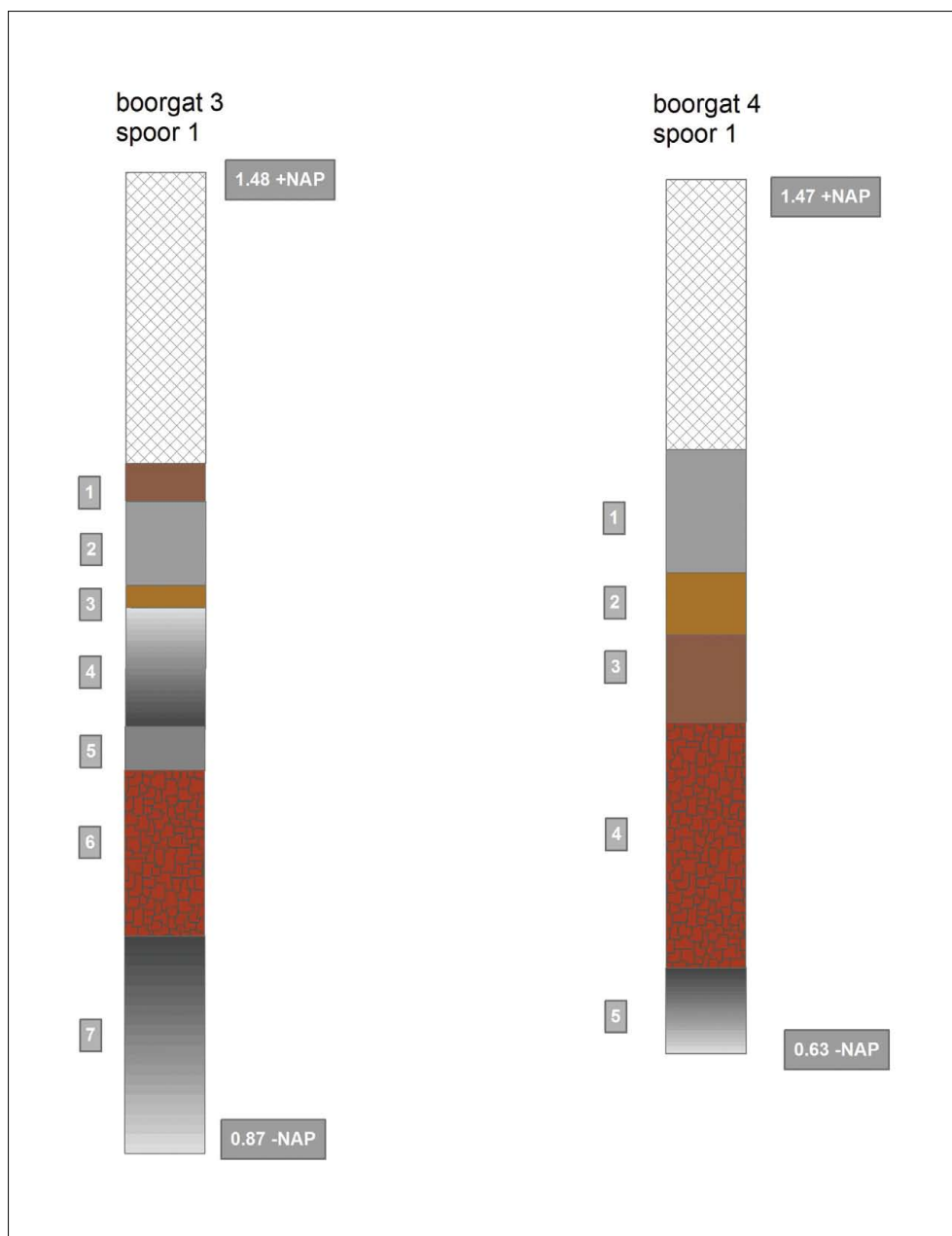
Er zijn vijf grondboringen uitgevoerd. Aan de noordzijde van de werkput is een flinke puinlaag aangetroffen (S 002). De boringen 2 en 5, die beide aan de noordzijde waren gesitueerd, konden door de aanwezigheid van puin niet tot op de natuurlijke bodem worden doorgezet. Vermoedelijk is de puinlaag, die in deze boringen aangetroffen werd, dezelfde puinverstoring als spoor 002.

De overige drie boringen zijn gezet aan de zuidkant van de werkput. De eerste boring is gezet in het reeds uitgegraven sleufje, deze boring kon niet volledig worden gezet omdat de boring werd gehinderd door water. Boringen 3 en 4 konden wel tot op de natuurlijke bodem worden gezet (afb. 8). De bovenkant van deze boringen lag op ongeveer 1,48 + NAP. De natuurlijke bodem (C-horizont) bestaande uit licht grijs zand is in de boringen op een diepte van circa 0,40 –NAP aangetroffen. De C-horizont ligt ongeveer 2 meter onder het huidige loopniveau.

Het pakket dat op de natuurlijke bodem is afgezet bestaat uit afwisselend lagen grijs leemig zand en lagen bruin humeus veen. De bodemopbouw die uit de boringen naar voren komt is vergelijkbaar met het waargenomen profiel van spoor 001.

7.2 Sporen en structuren

Vanwege de aanwezigheid van meerdere kabels kon er slechts een sleufje met een breedte van 75 centimeter en een lengte van 3 meter tussen de kabels tot op een archeologische niveau worden aangelegd. Zodra het archeologische niveau was bereikt liep het sleufje vol met water. In dit sleufje konden 2 sporen worden onderscheiden. Spoor 001 lag aan de zuidzijde en bestond uit grond die in lagen was opgebouwd. In het profiel waren de lagen

Afb. 8
Boorstaten van
de boorgaten 3 en 4

Beschrijving boorgat 3

- 1 donkerbruin zeer humeus zand
- 2 grijs lemig zand
- 3 bruin humeus zand
- 4 donkergrijs lemig humeus zand, gaat langzaam over naar zwart
- 5 grijs zand
- 6 bruin humeus veen met houtresten
- 7 licht grijs scherp zand, wordt lichter grijs naar onderen toe (C-horizont)

De lagen 1 t/m 6 vormen spoor 001

Beschrijving boorgat 4

- 1 grijs lemig zand met oerbokjes
- 2 bruin humeus zand (met groene fosfaatkleur)
- 3 zwart bruin humeus zand
- 4 bruin humeus veen met plantenresten
- 5 grijs scherp zand, wordt lichter grijs naar onderen toe (C-horizont)

De lagen 1 t/m 4 vormen spoor 001

nog te zien, vermoedelijk zijn dit natuurlijk gevormde lagen die de helling van de Mark hebben opgevuld (zie paragraaf 7.1). Spoor 002 is over een lengte van ongeveer 2 meter aangetoond, dit spoor bestond uit baksteenpuin en mortel. De baksteenbrokken kwamen oorspronkelijk van kleine bakstenen met een gele kleur. Deze bakstenen zijn niet afkomstig van de stadsmuur. In deze werkput is de stadsmuur niet aangetroffen.

Afb. 9
Bij het verdiepen
van spoor 001 is
de gelaagde opbouw
in het profiel te zien
(rechts van de jalon)

Afb. 10
In het sleufje tussen
de kabels en lei-
dingen zijn spoor 001
(links) en de puinver-
storing (spoor 002)
te onderscheiden

7.3 Vondsten

Er zijn tijdens het inventariserend veldonderzoek geen vondsten aangetroffen.

8

CONCLUSIE

Tijdens het uitgevoerde archeologische proefsleuvenonderzoek zijn geen sporen gevonden van de verwachte stadsmuur. Wanneer de opgravingsplattegronden van de in de nabijheid uitgevoerde archeologische onderzoeken worden geprojecteerd op de huidige topografie is te zien dat de stadsmuur waarschijnlijk verder uit de rooilijn van de huidige bebouwing heeft gelegen, ongeveer 1 a 2 meter verder dan de westelijke rand van de werkput. De gelaagtheid van de bodem in het onverstoorde deel van de werkput duidt waarschijnlijk op de opvulling van de helling van de Mark waarop afwisselend veen is gegroeid en zand is afgezet. Het archeologisch onderzoek kon niet binnen de gehele werkput plaatsvinden omdat kabels en leidingen in de weg zaten. Wel is door middel van de boringen vastgesteld dat de stadsmuur niet binnen het plangebied ligt.

Omdat het archeologisch onderzoek door de aanwezigheid van kabels en leidingen niet volledig kon worden uitgevoerd, is een archeologische begeleiding tijdens de graafwerkzaamheden voor de aanleg van het liftperron wenselijk. Eventuele archeologische sporen kunnen dan alsnog worden gedocumenteerd.

8.1 Beantwoording onderzoeksvragen

In deze paragraaf zullen de gebiedsspecifieke onderzoeksvragen die op pagina 9 zijn weergegeven worden beantwoord. De aanwezige archeologische dataset kon helaas de algemene onderzoeksvragen van pagina 10 en 11, die uit het PvE afkomstig zijn, niet beantwoorden.

Is het mogelijk door middel van de profielen (en eventueel boringen) de bodemopbouw ter plekke van de onderzoekslocatie in kaart te brengen?

Aan de hand van boringen is deels de bodemopbouw ter plaatse in kaart gebracht. Slechts twee van de vijf boringen waren informatief. De bodemopbouw vanaf 0,40 – NAP was gelaagd, en duidt waarschijnlijk op de opvulling van de helling van de Mark waarop afwisselend veen is gegroeid en zand is afgezet. Grijs leemige zand lagen werden afgewisseld met bruine humeuze venige lagen. De natuurlijke ondergrond bestond uit grijs zand.

Zijn er sporen uit de periode voor de aanleg van de stadsmuur en toren aanwezig?

Nee, er zijn geen archeologische sporen aangetroffen uit de periode voor de aanleg van de stadsmuur en de toren.

Zijn er sporen van de aarden wal en/of bakstenen stadsmuur en toren aanwezig?

Nee, er zijn tijdens het onderzoek geen sporen van de aarden wal, de bakstenen stadsmuur en de toren aangetroffen.

Hoe is het gebied gebruikt na de afbraak van de stadsmuur?

Tijdens het inventariserend veldonderzoek is niet gebleken hoe het gebied gebruikt is na de afbraak van de stadsmuur. Dit vanwege de verstoringen door kabels, en het wateroverlast.

Zijn er nog andere (bewonings)sporen?

Nee, er zijn geen andere (bewonings)sporen aangetroffen.

Wat is de aard, omvang (begrenzing vaststellen), datering, context, gaafheid, kwaliteit van de aangetroffen sporen?

Tijdens het inventariserend veldonderzoek is er slechts een klein deel van het plangebied onderzocht, vanwege de slechte omstandigheden in de grond. De twee sporen die zijn waargenomen betreffen de opvulling van de oude helling van de Mark, en een verstoring met baksteenpuin en mortel. Deze sporen zijn niet goed gedocumenteerd vanwege wateroverlast.

Wat is de waarde van de aangetroffen sporen?

De informatie waarde van de beide sporen is laag. Spoor 001 geeft wel enige informatie over de bodemopbouw van de oude helling van de Mark. Spoor 001 is een natuurlijk spoor en spoor 002 is eerder een verstoring. De waardering van de sporen wordt in hoofdstuk 9 nader toegelicht.

9

WAARDERING EN AANBEVELING

De vindplaats wordt gewaardeerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie 3.1(KNA 3.1). Dit waarderingsproces vindt plaats in een aantal stappen:

- 1 Waardering op basis van belevingsaspecten, waardering op basis van 'schoonheid' en 'herinneringswaarde'.
- 2 Waardering op basis van fysieke criteria, waardering op basis van 'gaafheid' en 'conservering'.
- 3 Waardering op basis van inhoudelijke criteria, waardering op basis van zeldzaamheid, informatie waarde, ensemblewaarde en representativiteit.

Tabel 1.
scoretabel waarde-
stelling uit de KNA
3.1 waarbij 1 de laag-
ste waarde en 3 de
hoogste waarde is

waarden	criteria	scores
beleving	schoonheid	n.t.v.
	herinneringswaarde	n.v.t.
fysieke kwaliteit	gaafheid	1
	conservering	n.v.t.
inhoudelijke kwaliteit	zeldzaamheid	1
	informatie waarde	1-2
	ensemblewaarde	n.v.t.
	representativiteit	n.v.t.

1 De criteria schoonheid en herinneringswaarde zijn alleen van toepassing op archeologische vindplaatsen die nog zichtbaar zijn in het landschap. Hier is dat niet het geval daarom is de belevingswaarde niet van toepassing op het onderzochte terrein.

2 Het criterium 'gaafheid' krijgt een lage score. Het overgrote deel van de werkput kon niet verdiept worden tot archeologisch niveau vanwege de aanwezigheid van kabels en puin. Daarnaast konden de sporen en profielen niet goed gedocumenteerd worden wegens wateroverlast.

Het criterium conservering is niet van toepassing, aangezien er tijdens het veldonderzoek geen vondsten zijn gedaan.

3 Het criterium zeldzaamheid krijgt een lage score, want er zijn geen archeologische sporen aangetroffen in de werkput.

Het criterium informatiewaarde krijgt een lage tot middelhoge score. Spoor 001 heeft informatie verschaft over de bodemopbouw ter plekke, en toont aan dat de helling van de Mark

daar heeft gelegen. De puinverstoring heeft een lage informatiewaarde. De ensemblewaarde en representativiteit zijn op deze vindplaats niet van toepassing.

Tijdens het uitgevoerde archeologische proefsleuvenonderzoek is vastgesteld dat de stadsmuur niet binnen het onderzochte gebied ligt. Bij toekomstige graafwerkzaamheden in de nabije omgeving van het plangebied is archeologisch onderzoek noodzakelijk.

10

LITERATUUR

Centraal College van Deskundigen, 2006. *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 3.1*, Gouda.

Leenders, K.A.H.W., 2006. *Cultuurhistorische landschapsinventarisatie gemeente Breda*, Breda.

Peters, F.J.C., 2009. *Programma van Eisen, Parkeergarage De Barones Nieuweweg, Inventariserend veldonderzoek proefsleuven*, Breda.

Websites

www.watwaswaar.nl

www.archis.nl

Noten

1 Leenders, 2006

2 Leenders, 2006

3 www.watwaswaar.nl

Afbeeldingen

Afbeelding 2 + 3 + 4

Leenders, K.A.H.W., 2006. *Cultuurhistorische landschapsinventarisatie gemeente Breda*, Breda.

Afbeelding 5

www.watwaswaar.nl.

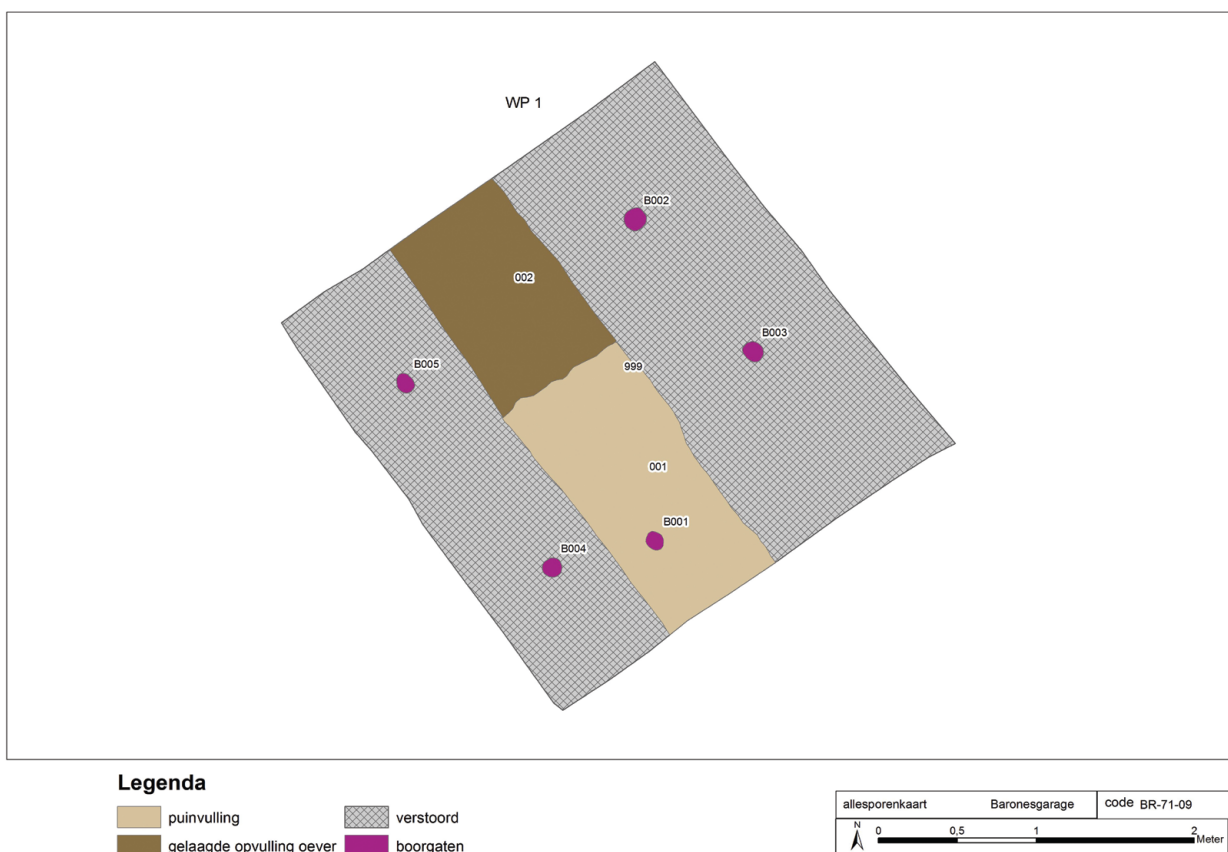
Afbeelding 6

www.archis.nl.

bijlage 1: sporenlijst

Put	Spoor	Spooraard	Begin_Per	Eind_Per	Nap_Onder	Nap_Boven	Opmerking
1	0	Matrix	-	-	-	-	spoor matrix
1	1	GE	-	-	-	0,5	-
1	2	PUC	-	-	-	0,5	-
1	999	VERST	-	-	-	-	als basisspoor in Kaartlink
1	B001	-	-	-	-	-	boorgat 1 (kaartlink)
1	B002	-	-	-	-	-	boorgat 2 (kaartlink)
1	B003	-	-	-	-	-	boorgat 3 (kaartlink)
1	B004	-	-	-	-	-	boorgat 4 (kaartlink)
1	B005	-	-	-	-	-	boorgat 5 (kaartlink)

bijlage 2: alle sporenkaart

bijlage 3: Boorstaten

project BR-71-09 Baronesgarage				Boornummer 1				NAP hoogte Mv: 2,49+				uitvoerder: BCE							
Soort boring: archeologie				x,y coö:				einddiepte boring: 0,24+				boormethode edelman			Opmerkingen: Deze boring				
Locatiegegevens boring:				Locatiebepaling:				datum: 11-3-2009				boordiameter: 7 cm			kon niet verder worden door-				
Diepte	grondsoort	bijmengsel	kleur	lutum %	silt %	zand %	zandmediaan	grind %	grindmediaan	org stof %	veensoort	consistentie	plantenresten	schelp	kalk	archeologie	bodemhorizont	monstercode	gezet wegens grondwater.
2,25	z		d.gr																
interpretatie: Begin opvul- ling helling Mark.																			

project BR-71-09 Baronesgarage					Boornummer 2			NAP hoogte Mv: 2,49+			uitvoerder: BCE								
Soort boring: archeologie					x,y coö:			einddiepte boring: 1,84+			boormethode edelman				Opmerkingen: Boring				
Locatiegegevens boring:					Locatiebepaling:			datum: 11-3-2009			boordiameter: 7 cm				gestaakt wegens puinlaag.				
Diepte	grondsoort	bijmengsel	kleur	lutum %	silt %	zand %	zandmediaan	grind %	grindmediaan	org stof %	veensoort	consistentie	plantenresten	schelp	kalk	archeologie	bodemhorizont	monstercode	
1,65																			

project BR-71-09 Baronesgarage				Boornummer 5				NAP hoogte Mv: 1,41+				uitvoerder: BCE							
Soort boring: archeologie				x,y coö:				einddiepte boring: 1,11+				boormethode edelman				Opmerkingen: Boring			
Locatiegegevens boring:				Locatiebepaling:				datum: 11-3-2009				boordiameter: 7 cm				gestaakt wegens puinlaag.			
Diepte	grondsoort	bijmengsel	kleur	lutum %	silt %	zand %	zandmediaan	grind %	grindmediaan	org stof %	veensoort	consistentie	plantenresten	schelp	kalk	archeologie	bodemhorizont	monstercode	interpretatie:
30																			

project BR-71-09 Baronesgarage				Boornummer 3				NAP hoogte Mv: 2,49+				uitvoerder: BCE				Opmerkingen: -				
Soort boring: archeologie				x,y coö:				einddiepte boring: 0,87-				boormethode edelman								
Locatiegegevens boring:				Locatiebepaling:				datum: 11-3-2009				boordiameter: 7 cm								
Diepte	grondsoort	bijmengsel	kleur	lutum %	silt %	zand %	zandmediaan	grind %	grindmediaan	org stof %	veensoort	consistentie	plantenresten	schelp	kalk	archeologie	bodemhorizont	monstercode	interpretatie:	
70	z		d.br.							80										Zeer humeur, plantenresten
80	z		gr.	20																Lemig zand
100	z		br.							80										zeer humeus, plantenresten
105	leem		d.gr.							40										humeus gaat geleidelijk over naar zwart
135	z		gr.																zeer humeus, plantenresten	
146	veen		d.br.																	
185	z		l.gr.				grof										C		wordt steeds lichter grijs naar beneden toe	
235	z		l.gr.														C		Blijft hetzelfde, natuurlijke bodem	

project BR-71-09 Baronesgarage				Boornummer 4		NAP hoogte Mv: 1,47+			uitvoerder: BCE											
Soort boring: archeologie				x,y coö:		einddiepte boring: 0,63-			boormethode edelman					Opmerkingen: -						
Locatiegegevens boring:				Locatiebepaling:		datum: 11-3-2009					boordiameter: 7 cm									
Diepte	grondsoort	bijmengsel	kleur	lutum %	silt %	zand %	zandmediaan	grind %	grindmediaan	org stof %	veensoort	consistentie	plantenresten	schelp	kalk	archeologie	bodemhorizont	monstercode		
65	leem	z	gr																interpretatie:	
95	veen	z	br/gr																met oerbrokjes humeuze laag met fosfaat- kleur	
110	veen	z	zw.br.																humeuze laag	
130	veen	z	br.																en plantenresten	
190	z		gr.				grof												wordt lichter naar beneden toe	
210	z		l.gr.				grof													